

Drie kunstdisciplines bij elkaar

Een gerespecteerde architect, een beeldend kunstenaar wiens sterrijzende is en een ontwerper die zich zelf wegcijfert laten in Stroom structuren zien die er om vragen te worden gebruikt. Niet voor de luie kunstbeschouwer.

Door Egbert van Faassen

Een vel papier, zei Yona Friedman, is niets, maar zodra je er een prop van maakt is het al ruimte. De bejaarde visionaire architect Friedman (Budapest 1923) bewoont in Parijs een appartement waarvan de wanden van onder tot boven zijn gevuld met kleurige afbeeldingen en decoraties. Daardoor, zo legt hij uit in de documentaire die in de tentoonstelling is te zien, heft hij de rigiditeit op van de zes vlakken die een kamer omsluiten. Friedman bedacht in de jaren '50 de 'ville spatiale', model voor een utopische levensstijl, waarbij hij ruimte voor beweeglijke gebruikers voorzag. Bewoners kent zijn ruimtelijke stad eigenlijk niet.

Friedman voorzag een schakeling van modules op pijlers boven het oppervlak van de bestaande stad. Het gebruik wordt dan ingevuld door min of meer nomadische bewoners. In dezelfde tijd werkte Constant aan zijn New Babylon-project, dat van een vergelijkbaar toekomstbeeld uitging. Ook Constant voorzag een nieuw type bewoners voor de toekomst, de 'spelende mens'. Yona Friedmans modellen zijn vooral denkmodellen, maar hij maakte ook praktische handleidingen in stripvorm, waar-

Yona Friedman: La Ville Spatiale in De Binckhorst.

in hij aangaf hoe de eigen woonomgeving door de gebruiker aan te passen is. Friedman, zo stelde inleider Mels Crouwel tijdens de opening, wordt naarmate de tijd vordert belangrijker. Zijn werk krijgt nu internationaal veel aandacht. Het was niet vanzelfsprekend dat Friedman aan een tentoonstelling in Stroom zou bijdragen. Hij werd gaandeweg enthousiaster. De inrichters van de tentoonstelling hebben modellen van Friedman geplaatst op de plattegrond van de Binckhorst. Tijdens de opbouw stuurde Friedman nog ongevroegd enkele schetsen voor dit gebied in ontwik-

keling. Behalve van Friedman is in de tentoonstelling Upto You ('Je bepaalt het zelf' zou ik vertalen) werk te zien van de ontwerper Thomas Lommée (1979) en de beeldend kunstenaar Navid Nuur (1976 Teheran, hij woont in Den Haag). Het werk van de drie exposanten uit verschillende disciplines past goed bij elkaar. Samen geven ze een draad aan die kennelijk al een halve eeuw in het denken over vormgeving aanwezig is, maar die nu actueler wordt. Stroom wil hier in elk geval meer aandacht aan gaan besteden en presenteert deze presentatie als eerste in een reeks onder de werktitel

Upcycling. De term 'upcycling' komt uit de actuele theorievorming rond het duurzaam ontwerpen.

Anders dan 'recycling' waarbij de toepassing bij elke volgende stap devalueert, gaat het hier om een zodanig hergebruik van bestaande materialen dat er waarde aan wordt toegevoegd. Achterliggend is de gedachte, dat de beeldende kunst bij uitstek waardeloze materialen kan opwaarderen, niet direct in financiële zin maar dat ook, natuurlijk.

Thomas Lommée ontwerpt modules, waarbinnen ieder zijn eigen ideeën kan toevoegen. Hij ziet het ontwerpproces

als de ontwikkeling van software, waarbij verschillende gebruikers iets kunnen toevoegen. Eigenlijk cijfert hij zichzelf weg. Lommée is het tegendeel van de sterontwerper die de laatste jaren furore maakt.

Vuilniszak

Van Navid Nuur is onder meer een film te zien, waarin een in een vuist geproppte eenvoudige vuilniszak zich langzaam uitvouwt en weer inzakt. Zo vraagt hij aandacht voor de sculpturale vorm van een nietig voorwerp. Voor de objecten in de tentoonstelling gebruikte hij materialen die ter plekke tijdens de opbouw in de ruimte van Stroom te vinden waren. Monumentaal is de sculptuur van TL-buizen die hij in de etalage maakte. Hiervoor verplaatste Nuur eenvoudig enkele verlichtingselementen uit de tentoonstellingsruimte. De verbindende elektriciteitsnoeren hangen vrij in de ruimte. Ze krijgen een eigen visuele waarde en tegelijk laten ze zien hoe het aandachttrekkende werk is ontstaan.

Aan het eind van de tentoonstelling wil Navid Nuur een werk maken met de besprekingen die over de tentoonstelling verschenen zijn. Hij vroeg de pers deze zin in te voegen: 'Where I end you begin.', 2008-2010, potlood, 52 grams UPM bright FEC (29,9 x 41,5 cm), zodat hij zijn punt kan maken. Daarom volg ik precies de interpunctie die hij aangaf. Nu weet u gelijk op welke papiersoort Den Haag Centraal wordt gedrukt.